

การถามปากคำเด็กในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

โดยการประยุกต์หลักจิตวิทยาในกระบวนการยุติธรรม

Child Witness Interviewing in Criminal Cases under the Criminal Procedure Code:

The Application of Psychological Principles in the Justice Process

ธานี จงย้ง, ไกรศักดิ์ รักพินิจ, โสฬส ประสิทธิ์นอก

THANEE JONGYUNG, KRAISAK RAKPINIT, SOLOS PRASITNOK

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES NAKHON RATCHASIMA RAJABHAT UNIVERSITY

จังหวัดนครราชสีมา

NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

Received: February 19, 2026

Revised: February 24, 2026

Accepted: February 27, 2026

บทคัดย่อ

การถามปากคำเด็กในคดีอาญาเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อนและต้องการการปฏิบัติอย่างระมัดระวัง เนื่องจากเด็กมีลักษณะทางพัฒนาการ จิตใจ และสังคมที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบัญญัติของกฎหมายและหลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้อง นำเสนอเทคนิคและแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักวิชาการและมาตรฐานสากล และเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการถามปากคำเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย การวิเคราะห์ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ พร้อมกับคำพิพากษาศาลฎีกา พบว่า การพัฒนารอบกฎหมายที่ปกป้องสิทธิเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยมีขอบเขตการใช้บังคับที่แตกต่างกันตามประเภทความผิด หลักจิตวิทยาพัฒนาการ โดยเฉพาะรูปแบบความผูกพันที่มั่นคงและการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย รวมถึงกลไกความจำของเด็กในสถานการณ์ความเครียด เป็นรากฐานสำคัญในการเข้าใจและปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสม เทคนิคการปฏิบัติที่ดีประกอบด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การใช้เทคนิคการสื่อสารเชิงบวก การจัดการพฤติกรรมท้าทายตามระดับความรุนแรง และการสนับสนุนทางจิตสังคมอย่างครอบคลุม แนวทางการพัฒนาระบบต้องเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม ครอบคลุมการพัฒนาบุคลากร การสร้างระบบสนับสนุนแบบสหวิชาชีพ การพัฒนาเทคโนโลยี การเสริมสร้างทักษะชีวิตเด็ก การปรับปรุงกรอบกฎหมาย และการสร้างระบบติดตามประเมินผล การบูรณาการความรู้ทางกฎหมายและจิตวิทยาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างระบบยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อเด็ก

คำสำคัญ: การถามปากคำเด็ก, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, หลักจิตวิทยา, ความจำของเด็ก

ABSTRACT

Child witness interviewing in criminal cases is a sensitive process that requires careful implementation due to children's distinct developmental, psychological, and social characteristics compared to adults. This study aims to examine legal provisions and psychological theories related

to child witness interviewing, present techniques and practices aligned with academic principles and international standards, and propose approaches for developing Thailand's child witness interviewing system within the criminal justice process. Analysis of the Criminal Procedure Code Section 133 bis. Supreme Court rulings demonstrate the continuous development of legal frameworks protecting children's rights, with varying scopes of application depending on crime categories. Developmental psychology principles, particularly secure attachment styles and creating safe environments, alongside child memory mechanisms under stress, provide essential foundations for understanding and appropriately treating children. Best practice techniques include creating appropriate environments, using positive communication techniques, managing challenging behaviors according to severity levels, and providing comprehensive psychosocial support. Development approaches must be holistic, encompassing personnel development, creating multidisciplinary support systems, developing appropriate technology, enhancing children's life skills, improving legal frameworks, and establishing monitoring and evaluation systems. Integration of legal and psychological knowledge is essential for creating an effective and child-friendly justice system.

Keywords: Child witness interviewing, Criminal procedure code, Psychological principles, Child memory

บทนำ

การถามปากคำเด็กในคดีอาญาถือเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อนและต้องการการปฏิบัติอย่างระมัดระวัง เนื่องจากเด็กมีลักษณะทางพัฒนาการ จิตใจ และสังคมที่แตกต่างจากผู้ใหญ่อย่างชัดเจน การศึกษาของ Block et al. (2012) พบว่า ผู้ใหญ่หรือผู้ถามปากคำเด็กประสบปัญหาในการพิจารณาว่า อะไรคือการยอมรับหรืออะไรคือการปฏิเสธข้อเท็จจริงของเด็ก โดยเฉพาะเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งสร้างความท้าทายในบริบททางกฎหมายและข้อเท็จจริง การประเมินจากผลจากรายงานการถามปากคำของเด็กอย่างถูกต้องมีความสำคัญต่อความยุติธรรมงานวิจัยของ Goodman et al. (1991) เรื่องความจำของเด็กสำหรับเหตุการณ์ที่เครียด พบว่าความจำของเด็กไม่ได้รับผลกระทบจากความเครียดจนกว่าจะถึงระดับความทุกข์ที่สูงมาก และในระดับความทุกข์สูงสุด สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงความซับซ้อนของกลไกความจำในเด็กที่อยู่ในสถานการณ์บีบคั้น การศึกษาของ Koblinsky et al. (1978) พบว่าเด็กจำข้อมูลแบบแผนทางเพศได้ดีกว่าเนื้อหาแบบย้อนกลับ และจดจำพฤติกรรมได้ง่ายกว่าลักษณะเฉพาะ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าเด็กใช้แบบแผนในการจัดระเบียบความเข้าใจ ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อถือได้ของพยานหลักฐานที่ได้รับประกอบกับงานวิจัยของ Buck et al. (2011) เรื่องการให้คำซักถามของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพยานเด็ก พบว่า การให้ข้อมูลแก่คณะลูกขุนเกี่ยวกับคุณภาพของการสัมภาษณ์ทางนิติวิทยาศาสตร์ส่งผลต่อการตัดสินใจ ในขณะที่ Quas et al. (2005) เสนอว่าคณะลูกขุนมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับความสามารถของพยานเด็ก สิ่งเหล่านี้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการเข้าใจปัจจัยที่ทำให้เด็กเกิดความจำคลาดเคลื่อนหรือการถูกชี้นำ (Suggestibility) ในระบบกฎหมายไทย การถามปากคำเด็กได้รับการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ ซึ่งบัญญัติให้การสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์พิเศษ โดยต้องแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการสอบสวน ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1610/2551 บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายและหลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการถามปากคำเด็กในคดีอาญา

โดยเน้นความแตกต่างระหว่าง "เด็กในฐานะผู้เสียหาย/พยาน" กับ "เด็กในฐานะผู้ต้องหา" และการวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของพยานหลักฐานจากเด็ก 2) เพื่อนำเสนอเทคนิคและแนวปฏิบัติในการถามปากคำเด็กที่สอดคล้องกับหลักวิชาการและมาตรฐานสากล รวมถึงการประเมินระดับพัฒนาการทางภาษา การจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการจัดการอารมณ์ของผู้ถาม และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการถามปากคำเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย โดยเน้นข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมและแบ่งลำดับความสำคัญ บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายและหลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการถามปากคำเด็กในคดีอาญา 2) เพื่อนำเสนอเทคนิคและแนวปฏิบัติในการถามปากคำเด็กที่สอดคล้องกับหลักวิชาการและมาตรฐานสากลบางกรณีตัวอย่าง และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการถามปากคำเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย บทความนี้ วิเคราะห์จากบทบัญญัติของกฎหมาย ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ คำพิพากษาศาลฎีกา และหลักการทางจิตวิทยา จากนั้นจะนำเสนอความรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างหลักกฎหมายและหลักจิตวิทยาเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการถามปากคำเด็กในคดีอาญา อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการที่มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อเด็กมากยิ่งขึ้น โดยอ้างอิงจากแนวทางปฏิบัติที่ดีจากมาตรฐานสากล และประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญที่ทำหน้าที่นักจิตวิทยาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เนื้อหา

การวิเคราะห์เนื้อหาในส่วนนี้ได้จัดลำดับการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ทั้งสามข้อ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและความเข้าใจที่ครอบคลุม การจัดลำดับเนื้อหาดังกล่าวมุ่งหวังให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติได้ มีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาและวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายและหลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการถามปากคำเด็กในคดีอาญา

กรอบกฎหมายและการประยุกต์ใช้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสอบปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน ได้รับอิทธิพลจากมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) โดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535 และมีผลใช้บังคับอย่างเป็นทางการในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2535 (United Nations Treaty Collection, 1992) การเข้าเป็นภาคีนี้สร้างพันธกรณีให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามหลักการพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ การไม่เลือกปฏิบัติ ประโยชน์สูงสุดของเด็ก สิทธิในการมีชีวิตและการพัฒนา และการรับฟังความคิดเห็นของเด็ก (Hodgkin, R., & Newell, P., 1998) แม้เข้าเป็นภาคีตั้งแต่ปี 2535 แต่กระบวนการอนุวัติกฎหมายภายในใช้เวลาหลายปี เนื่องจากในช่วงแรก (2535-2541) ประเทศไทยใช้วิธีการปรับปรุงระเบียบปฏิบัติภายในหน่วยงานต่าง ๆ แต่พบว่าระเบียบไม่มีสภาพบังคับเท่ากฎหมาย พนักงานสอบสวนบางส่วนยังคงใช้วิธีเดิมในการสอบสวนเด็ก (Collins, J., 2015) จุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นจากกระแสการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมและรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่เน้นเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างเข้มข้น (Harding, A., 2007 ; Harding, A., & Leyland, P., 2011; Leyland, P., 2009) จากนั้น มาตรา 133 ทวิ ถูกเพิ่มเข้ามาโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2542 เพื่อแก้ไขปัญหาการสอบสวนเด็กที่เหมือนผู้ใหญ่ทุกประการ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านจิตใจของเด็กและประสิทธิภาพของพยานหลักฐานเจตนารมณ์ของมาตรา 133 ทวิ ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กโดยกำหนดให้มีสหวิชาชีพและสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก การค้นหาความจริงอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ช่วยในการสื่อสาร และการลดการเผชิญหน้าเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กต้องเผชิญหน้ากับผู้ต้องหาโดยตรง

การพัฒนานี้แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงมุมมองจากการมองเด็กเป็น "พยาน" ปกติ มาเป็น "บุคคลที่เปราะบาง" ซึ่งรัฐต้องให้การคุ้มครองเป็นพิเศษ เพื่อไม่ให้กระบวนการยุติธรรมกลายเป็นเครื่องมือที่ทำร้ายเด็ก ทำให้ประเทศไทยถือเป็นประเทศแถวหน้าในภูมิภาคที่เริ่มมีระบบสหวิชาชีพในห้องสอบสวน รายละเอียดของ มาตรา 133 ทวิ วางหลักว่า

วรรคหนึ่ง ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนคดีในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้ง โดยไม่มีเหตุอันสมควร

วรรคสอง ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย

วรรคสาม นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการถามปากคำอาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งข้อรังเกียจได้ หากมีการผิดดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น

วรรคสี่ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 139 การถามปากคำเด็กตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดอย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน

วรรคห้า ในกรณีที่มิเหตุจำเป็นเร่งด่วนอย่างอื่นซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ด้วยอย่างน้อยหนึ่งคน แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนคนอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน และมีให้ถือว่าคำถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย

จากมาตรา 133 ทวิ เป็นเรื่องของคำถามปากคำเด็ก โดยเด็กตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พิจารณาจากการคำนวณอายุของเด็กไม่เกิน 18 ปี เพื่อให้กฎหมายมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2132/2548 กำหนดให้นับอายุ ณ วันที่มีการสอบปากคำ ไม่ใช่วันที่เกิดเหตุการณ์ ซึ่งเป็นการปกป้องสิทธิของเด็กอย่างเต็มที่และสะท้อนการให้ความสำคัญกับสถานะปัจจุบันของเด็กมากกว่าเวลาที่เหตุการณ์เกิดขึ้น ไม่ว่าเด็กจะเป็นผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องหา ซึ่งกำหนดประเภทของคดีให้ผู้รับคำร้องทุกข์ ผู้สอบสวน “ต้องจัดให้มีสหวิชาชีพ” เข้าร่วมสอบสวนไม่ว่าเด็กจะร้องขอหรือไม่ก็ตาม

1. ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์
2. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี
3. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
4. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
5. ความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ

คำว่า สหวิชาชีพ หมายถึง นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ (ต้องเป็นผู้ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงยุติธรรม) บุคคลที่เด็กร้องขอ (บุคคลที่เด็กไว้วางใจให้อยู่ด้วย) พนักงานอัยการ กรณีถ้าเด็กเป็นผู้ต้องหา จะต้องจัดให้มีที่ปรึกษากฎหมาย (ทนายความที่ผ่านการอบรมและเป็นผู้ถือบัตรที่ปรึกษากฎหมายจากกระทรวงยุติธรรม)

ข้อสังเกตความผิดตามข้อ 1-4 แม้เด็กจะไม่ได้ร้องขอนักจิตวิทยา ฯ หรือสหวิชาชีพ พนักงานสอบสวนก็ต้องจัดให้มีสหวิชาชีพ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1610/2551 ได้วางหลักการสำคัญว่า การสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีต้องแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และต้องมีสหวิชาชีพเข้าร่วมในกระบวนการ และฎีกาที่ 7827/2560 การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีซึ่งหากผู้ต้องหาหรือขอ ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการสอบสวนนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามเด็กหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควรเป็นกรณีเฉพาะบางฐานความผิดเท่านั้น ซึ่งต่างจากข้อ 5 ความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก หากเด็กมิได้ร้องขอก็ไม่บังคับให้พนักงานสอบสวนต้องจัดสหวิชาชีพให้ แต่ถ้าเด็กร้องขอก็ต้องจัดสหวิชาชีพให้ดังเช่นข้อ 1-4 ดังที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2969/2556 ในขณะที่ความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกจะต้องมีการร้องขอจากเด็ก นอกจากนี้ ธานิศ เกศพิทักษ์ (2564 หน้า 282-283) ได้ให้ข้อสังเกตว่า เจตนารมณ์ของมาตรา 133 ทวิ ที่ไม่ประสงค์จะให้ความคุ้มครองแก่เด็กที่เข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้นั้นคงมุ่งหมายจะไม่คุ้มครองผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กที่เข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้ด้วยเท่านั้น ดังนั้น แม้จะเป็นคดีอาญาตามมาตรา 294 และ มาตรา 299 ทั้งนี้เพราะความผิดดังกล่าวเป็นปัญหาสังคมที่เด็กสร้างความเดือดร้อนวุ่นวายอยู่เนื่อง ๆ บางครั้งพลดพลังไปถูกผู้บริสุทธิ์ที่ต้องรับความเสียหาย หากผู้เสียหายเป็นผู้บริสุทธิ์ที่ไม่ได้เข้าร่วมใน การชุมนุมต่อสู้ด้วย ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กนั้นก็น่าที่จะได้รับความคุ้มครองสิทธิตาม มาตรา 133 ทวิ โดยไม่ต้องร้องขอ แม้ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายที่เกิดจากการชุมนุมต่อสู้ตามมาตรา 294 และมาตรา 299 จะไม่เข้าเกณฑ์ตอนต้นของมาตรา 133 ทวิ เพราะ เป็นความผิดอันเกิดจากการชุมนุมต่อสู้ก็ตาม แต่ก็น่าจะถือเป็น "คดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก" ซึ่งหากผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กร้องขอ พนักงานสอบสวนย่อมอยู่ในบังคับที่จะต้องใช้วิธีการถามปากคำให้เหมาะสมสำหรับเด็กตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 133 ทวิ มีข้อสังเกตเพิ่มเติมจาก เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (2567 หน้า 745-747) ว่า ความผิดตามมาตรา 391 ฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ไม่ใช่ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย แต่เป็นความผิดลหุโทษ ดังนั้น ตามมาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง จึงไม่ต้องมีนักจิตวิทยา ฯ ร่วมอยู่ด้วยในการสอบสวน เว้นแต่เด็กจะ "ร้องขอ"

นอกจากนี้ ในมาตรา 133 ทวิ วรรคสอง ได้กำหนดหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้ 1) นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ 2) บุคคลที่เด็กร้องขอ 3) พนักงานอัยการทราบ และ 4) ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย ในวรรคสองอาจแตกต่างจากวรรคหนึ่ง เกี่ยวกับเรื่องสิทธิของเด็ก เพราะสิทธิในวรรคสองเด็กอาจสละได้ แต่ถ้ากรณี วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดความผิดประเภท 1-4 ต้องมีนักจิตวิทยาที่พนักงานสอบสวนจัดไว้ให้แล้ว วรรคสองเป็นหน้าที่แจ้งสิทธิ เพื่อให้เด็กใช้สิทธิ หากไม่แจ้งหรือเด็กสละ (ไม่ร้องขอ) ไม่ทำให้สอบสวนเสียทั้งหมด เพียงคำให้การนั้นอาจไม่รับฟังศาลอาจไม่รับฟังได้ ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อไป กรณีคดีความผิดบางประเภทซึ่งเด็กไม่สมัครใจให้ผู้ปกครองเข้าร่วมด้วยในระหว่างที่ถามปากคำ เช่น คดีเกี่ยวกับเพศ ที่เด็กสมัครใจมีความสัมพันธ์กับแฟนเด็กด้วยกัน แต่ระหว่างการสอบสวนต้องมีการถามรายละเอียดถึงพฤติการณ์ของการคบหา การนัดหมาย การร่วมเพศ เด็กไม่สะดวกใจที่จะให้ผู้ปกครองอยู่ร่วมด้วยในห้องถามปากคำ กรณีเช่นนี้นักจิตวิทยาควรยึดประโยชน์ของเด็กเป็นหลักเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง สำหรับมาตรา 133 ทวิ วรรคสาม ธานิศ เกศพิทักษ์ (2564 หน้า 284-285) อธิบายว่า เหตุตั้งรังเกียจของเด็กไม่จำเป็นต้องเข้าเกณฑ์คัดค้านผู้พิพากษา แสดงให้เห็นว่า กฎหมายคำนึงถึงความพอใจหรือความสมัครใจของเด็กเป็นหลัก ดังนั้น แม้เหตุที่เด็กตั้งรังเกียจนักจิตวิทยา

หรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานอัยการ จะไม่เข้าเกณฑ์ประการหนึ่งประการใดตาม ป.วิ.พ. มาตรา 11 (1) ถึง (7) เพียงแต่บุคคลดังกล่าวมีบุคลิกภาพหรือ กริยาจาไมเป็นที่ไว้วางใจหรือเพียงพอที่จะสร้างความอบอุ่นใจให้แก่เด็กได้ และเด็กได้ตั้งรังเกียจแล้ว เป็นหน้าที่เจ้าพนักงานผู้รับคำร้องทุกข้อจะต้องปฏิบัติตามมาตรา 133 ทวิ วรรคสาม

มาตรา 133 ทวิ วรรคสี่ มีข้อสังเกตจาก สหรัฐ กิติ ศุภการ (2568 หน้า 377) ว่า คำว่า "ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 139" หมายความว่า นอกจากจะต้องทำบันทึกทำให้การเป็นลายลักษณ์อักษร ดังเช่นคดีปกติทั่วไปแล้ว พนักงานสอบสวนยังต้องจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำเด็กนั้นด้วย (คดีทั่วไปจะไม่มีการบันทึก) ซึ่งเป็นการบันทึกไว้เป็นพยานเท่านั้น ถ้าในชั้นสืบพยาน สามารถนำตัวพยานเด็กไปเบิกความต่อศาลได้โดยตรง พนักงานอัยการ ก็ไม่จำเป็นต้องส่งบันทึกภาพและเสียงนั้น นอกจากนี้ รชฎ เจริญน้า (2562 หน้า 425) อธิบายเพิ่มเติมว่า ในการสอบถามปากคำผู้เสียหายหรือพยาน ซึ่งเป็นเด็กดังกล่าวข้างต้นนั้น นอกจาก พนักงานสอบสวนจะต้องบันทึกไว้เข้าร่วมในสำนวนการสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวน ยังต้องจัดให้มีการบันทึกภาพ หรือถ่ายภาพในการที่มีบุคคลเข้านั่งร่วมในการสอบสวน และยังต้องบันทึกเสียงการถามปากคำดังกล่าว ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยานอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ความชัดว่าการถามพยานนั้นได้มาอย่างบริสุทธิ์โดยแท้จริง ส่วนมาตรา 133 ทวิ วรรคห้า เป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจรอสหวิชาชีพให้ครบได้ และต้องมีข้อเหตุอันเกิดจากความบกพร่องของเจ้าพนักงาน (บันทึกคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 495/2544)

ความแตกต่างระหว่างการถามปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหาย/พยาน กับผู้ต้องหา การวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาแสดงให้เห็นความแตกต่างสำคัญระหว่างการถามปากคำเด็กในฐานะต่าง ๆ ดังนี้ 1) เด็กในฐานะผู้เสียหาย/พยาน ตามมาตรา 133 ทวิ ต้องมีการคุ้มครองเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะในคดีประเภทที่ 1-4 (ความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิตและร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สิน ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์) แม้เด็กจะไม่ได้ร้องขอ ก็ต้องจัดให้มีสหวิชาชีพตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1610/2551 และ 7827/2560 2) เด็กในฐานะผู้ต้องหา ตามมาตรา 134/2 ประกอบกับมาตรา 133 ทวิ มีรายละเอียดบางประการที่แตกต่าง โดยเฉพาะเรื่องที่ปรึกษากฎหมาย ต้องมีทนายความที่ผ่านการอบรมและเป็นผู้ถือบัตรที่ปรึกษากฎหมายจากกระทรวงยุติธรรม ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7113/2559 ศาลชี้แจงว่า "การที่มีพนักงานอัยการและนักจิตวิทยาเข้าร่วมฟังการสอบสวนไม่เป็นการประจานเด็ก แต่เป็นการคุ้มครองเด็กและเยาวชนเอง" สำหรับการวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของพยานหลักฐานจากเด็กต้องอาศัยหลักจิตวิทยาพยาน (Eyewitness Psychology) การศึกษาของ Goodman et al. (1991) เรื่องกลไกความจำของเด็กสำหรับเหตุการณ์ที่เครียด พบว่า ความจำของเด็กไม่ได้รับผลกระทบจากความเครียดจนกว่าจะถึงระดับความทุกข์ที่สูงมาก และในระดับความทุกข์สูงสุด ความเครียดเล็กน้อยกลับมีผลดีต่อการเรียกคืนข้อมูล สิ่งนี้ขัดแย้งกับความเข้าใจเดิมที่ว่าความเครียดทำลายความจำ และสนับสนุนความน่าเชื่อถือของเด็กในฐานะพยานเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ปัจจัยการชี้นำ (Suggestibility) การศึกษาของ Koblinsky et al. (1978) พบว่าเด็กใช้แบบแผน (Stereotypes) ในการจัดระเบียบความเข้าใจ โดยจดจำพฤติกรรมได้ง่ายกว่าลักษณะเฉพาะ สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าเด็กอาจถูกชี้นำได้ง่ายหากคำถามสอดคล้องกับแบบแผนที่เด็กมีอยู่ นักจิตวิทยาจึงต้องใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ที่หลีกเลี่ยงการชี้นำ

หลักจิตวิทยาพัฒนาการและทฤษฎีความผูกพัน งานวิจัยของ van IJzendoorn & Bakermans-Kranenburg (2024) ชี้ให้เห็นทฤษฎีความผูกพัน ว่ามาตรการประเมินความผูกพันที่ใช้ในระดับกลุ่มไม่เหมาะสมสำหรับการวินิจฉัยรายบุคคล เนื่องจากความไวและความจำเพาะไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม หลักการพื้นฐานของทฤษฎีความผูกพันยังคงมีความสำคัญในการเข้าใจพฤติกรรมและการตอบสนองของเด็ก วนิดา เปาอินทร์ (2567) อธิบายว่ารูปแบบความผูกพันที่มั่นคง (Secure Attachment Style) เกิดขึ้นจากการเลี้ยงดูที่มีองค์ประกอบครบถ้วน ประกอบด้วย การรู้ความต้องการของเด็ก การตอบสนองอย่างรวดเร็ว การแสดงความนุ่มนวลและรักใคร่ และการ

เห็นคุณค่าของเด็ก เด็กที่มีรูปแบบความผูกพันที่มั่นคงจะไว้วางใจคนใกล้ชิด รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง สามารถบอกความต้องการได้ ไม่ถูกรังแกได้ง่าย และสามารถปรับอารมณ์ได้เมื่อถูกรังแก การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อภิญญา เวชยชัย (2567) เน้นการสร้างควมไว้วางใจ ความปลอดภัย และความเคารพในกระบวนการสัมภาษณ์ หลักการนี้รวมถึงการรับฟังและไว้วางใจความรู้สึกของเด็ก การดูแลความรู้สึกก่อนเหตุผล การให้พื้นที่และโอกาสแก่เด็ก การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และการพยายามสร้างความเข้าใจและยอมรับในสิ่งที่เด็กเป็น แม้เด็กจะมีพฤติกรรมที่ทำหายก็ตาม การจัดการพฤติกรรมทำหายและการสนับสนุนทางจิตสังคม นลินี เชื้อวณิชชากร (2567) ได้เสนอแนวทางการจัดการเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง โดยแบ่งระดับการจัดการตามความรุนแรงของพฤติกรรม สำหรับพฤติกรรมระดับน้อย แนวทางที่แนะนำคือการหลีกเลี่ยงการดูว่ากล่าวกันในขณะที่อยู่ในสถานที่สัมภาษณ์ แจ้งให้เด็กรู้ว่าพฤติกรรมใดไม่เหมาะสมพร้อมเหตุผล บอกให้หยุดพฤติกรรมนั้น และแนะนำสิ่งที่ควรประพฤติแทน สำหรับพฤติกรรมระดับปานกลาง จำเป็นต้องมีการใช้คำสั่งที่ชัดเจนในการหยุดพฤติกรรม และทำการติดตามเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนพฤติกรรมระดับรุนแรงจำเป็นต้องแจ้งผู้บังคับบัญชาหรือผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยเหลือ การสนับสนุนทางจิตสังคมตามแนวทางของปราณี ปวีณชนา (2567) เน้นความสำคัญของการส่งต่อระหว่างหน่วยงาน การให้บริการด้านจิตวิทยาและสังคมสงเคราะห์ การติดตามและประเมินผล และการสร้างแบบปฏิบัติมาตรฐานในการดูแลเด็ก การสนับสนุนนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการภาวะเครียดหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ (PTSD) และการช่วยให้เด็กสามารถฟื้นตัวจากประสบการณ์ที่เจ็บปวด การศึกษาของ Fisher et al. (2011) เกี่ยวกับการสัมภาษณ์พยานที่ให้ความร่วมมือเสนอแนวทางการสร้างสัมพันธ์ที่ดีและการใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ Cashmore และ Bussey (1996) ที่ศึกษาการรับรู้ของผู้พิพากษาต่อความสามารถของพยานเด็ก งานวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการเข้าใจขีดความสามารถและข้อจำกัดของเด็กในฐานะพยาน การพัฒนาทักษะชีวิตตามแนวคิดของพรณพิมล วิบุลากร (2567) เน้นการเสริมสร้างพลังอำนาจให้เด็ก การตัดสินใจอย่างมีสติ การจัดการความเครียด การควบคุมอารมณ์ การแก้ไขความขัดแย้ง การต้านทานแรงกดดันจากเพื่อน และการสร้างแนวคิดเชิงบวกเกี่ยวกับตนเอง หลักการเหล่านี้ไม่เพียงช่วยในการเตรียมเด็กสำหรับกระบวนการถามปากคำ แต่ยังสร้างรากฐานสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนของเยาวชนในระยะยาว

ความเชื่อมโยงระหว่างหลักกฎหมายและจิตวิทยา ผ่านการการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกา
แสดงให้เห็นการพัฒนาการตีความกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยา การจัดกลุ่มคำพิพากษาศาลฎีกาตามประเด็นข้อกฎหมายเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังนี้ 1) กลุ่มสถานที่และสหวิชาชีพ ได้แก่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7113/2559 การมีสหวิชาชีพเป็นการคุ้มครองเด็ก ไม่ให้การประจาน คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1610/2551 วางหลักการสำคัญเรื่องสถานที่และบุคลากรที่เหมาะสม และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5252/2545 วินิจฉัยเข้มงวดว่าการไม่ปฏิบัติตามโดยไม่เหตุจำเป็นถือว่า "มิได้มีการสอบสวน" 2) กลุ่มการรับฟังพยานหลักฐาน ได้แก่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6352/2555 ยอมรับการใช้เทคโนโลยีบันทึกภาพเสียงเมื่อมีเหตุจำเป็น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11308/2556 กำหนดหลักเกณฑ์เข้มงวดสำหรับการใช้สื่อบันทึก คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1952/2561 ความเชื่อถือได้ของคำให้การเมื่อปฏิบัติตามมาตรา 133 ทวิ 3) กลุ่มการคำนึงถึงพัฒนาการ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2132/2548 การนับอายุ ณ วันถามปากคำ ไม่ใช่วันเกิดเหตุ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7827/2560 การให้นักจิตวิทยาเป็นผู้รณรงค์คำถามที่อาจกระเทือนจิตใจ คำพิพากษาที่จัดกลุ่มยกตัวอย่างแสดงให้เห็นการพัฒนาการตีความกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาพัฒนาการและทฤษฎีความผูกพัน โดยเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย การมีผู้เชี่ยวชาญสนับสนุน การคำนึงถึงผลกระทบทางจิตใจ และการให้ความสำคัญสูงสุดต่อประโยชน์ของเด็ก ซึ่งสะท้อนการบูรณาการความรู้ทางกฎหมายและจิตวิทยาเพื่อสร้างระบบยุติธรรมที่เป็นมิตรต่อเด็กอย่างแท้จริง

2. เทคนิคและแนวปฏิบัติในการถามปากคำเด็กที่สอดคล้องกับหลักวิชาการและมาตรฐานสากล

การเตรียมความพร้อมก่อนการสัมภาษณ์ การประเมินระดับพัฒนาการทางภาษา ก่อนเริ่มการถามปากคำ จำเป็นต้องประเมินความสามารถทางภาษาของเด็กเพื่อให้แน่ใจว่าคำถามที่จะใช้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็กรายนั้น การประเมินนี้ควรครอบคลุมทั้งความเข้าใจและการแสดงออกทางภาษา รวมถึงการใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมกับวัยและพื้นฐานการศึกษา ส่วนการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สถานที่ถามปากคำควรมีลักษณะเฉพาะดังนี้ 1) การจัดวางเก้าอี้แบบไม่แสดงอำนาจ (Non-authoritative seating) โดยหลีกเลี่ยงการนั่งโต๊ะใหญ่ที่สร้างความรู้สึกเป็นทางการเกินไป 2) การนั่งไม่นั่งฝั่งตรงข้ามแบบเผชิญหน้า อาจนั่งเฉียงหรือนั่งข้าง 3) มีอุปกรณ์ช่วยสื่อสาร เช่น ตี๊กตา กายวิภาค หรืออุปกรณ์วาดภาพ สำหรับเด็กที่สื่อสารด้วยคำพูดได้ยาก 4) ห้องควรมีแสงสว่างเพียงพอและอุณหภูมิที่เหมาะสม 5) หลีกเลี่ยงสิ่งรบกวนภายนอก เช่น เสียงดังหรือผู้คนผ่านไปมา

การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการถามปากคำเด็ก วานิตา เปาอินทร์ (2567) เสนอแนวทางการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและมั่นคง โดยเน้นการรับฟังและไวต่อความรู้สึก การดูแลความรู้สึกก่อนเหตุผล การให้พื้นที่และโอกาสแก่เด็ก และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีผ่านการสื่อสารเชิงบวก หลักการนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rush et al. (2014) ที่ศึกษาเรื่องความเครียด การสนับสนุนจากผู้สัมภาษณ์ และความแม่นยำในการระบุตัวพยานของเด็ก ซึ่งพบว่าการสนับสนุนที่เหมาะสมจากผู้สัมภาษณ์ ส่งผลดีต่อประสิทธิภาพของเด็กในการให้ข้อมูล ผลการวิจัยของ Hutcheson et al. (1995) ที่ศึกษาคุณภาพของคำให้การของพยานเด็ก พบว่าประเภทของคำถามและข้อผิดพลาดจากการละเลยความรู้สึกมีผลต่อคุณภาพของข้อมูลที่ได้รับ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการลดข้อผิดพลาดและเพิ่มประสิทธิภาพของการสัมภาษณ์

เทคนิคการสื่อสารและการสัมภาษณ์ การประยุกต์ใช้หลักจิตวิทยาในกระบวนการถามปากคำต้องเริ่มต้นจากการแนะนำตัว การผ่อนคลายบรรยากาศ การเปิดเผยวัตถุประสงค์ การปรับทัศนคติให้เคารพเด็ก และการเตรียมความพร้อมของเด็ก ตามที่วานิตา เปาอินทร์ (2567) ได้เสนอไว้ แนวทางนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Fisher et al. (2011) เกี่ยวกับการสัมภาษณ์พยานที่ให้ความร่วมมือ ซึ่งเน้นความสำคัญของการสร้างสัมพันธภาพที่ดีและการใช้เทคนิคที่เหมาะสม นอกจากนี้ Whitehouse et al. (2005) ได้เสนอการใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ทางปัญญา (Cognitive Interview) ที่หลีกเลี่ยงอันตรายของการสะกดจิตทางนิติวิทยา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการดึงข้อมูลจากความทรงจำของเด็กอย่างปลอดภัย การสื่อสารเชิงบวก ประกอบด้วยการจับถูกมากกว่าจับผิด การชื่นชมมากกว่าตำหนิ และการหลีกเลี่ยงสิ่งต้องห้าม 5 ประการ ได้แก่ การตำหนิตัวตนของเด็ก การขีดเส้นกำกับ การตามใจ การใช้ความรุนแรง และการข่มขู่ หลักการนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Malloy และ Lamb (2010) ที่ศึกษาอคติในการตัดสินเหยื่อและผู้ต้องสงสัยที่คำให้การไม่สอดคล้องกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารที่เหมาะสมส่งผลต่อการรับรู้และการประเมินข้อมูลจากเด็ก งานของ Evans และ Lyon (2012) ได้ศึกษาการประเมินความสามารถของเด็กในการให้คำสาบานในศาล พบว่า ประเภทของคำถามมีผลต่อความแม่นยำของเด็ก การใช้คำถามที่เหมาะสมจึงเป็นเทคนิคสำคัญที่ต้องนำมาใช้ในการถามปากคำเด็ก ประกอบกับการศึกษาของ Kebbell และ Johnson (2000) เกี่ยวกับผลกระทบของคำถามที่สับสนต่อความมั่นใจและความแม่นยำของพยาน ซึ่งเน้นความสำคัญของการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับวัยของเด็ก

การสื่อสารเชิงบวก ประกอบด้วยการจับถูกมากกว่าจับผิด การชื่นชมมากกว่าตำหนิ และการหลีกเลี่ยงสิ่งต้องห้าม 5 ประการ ได้แก่ การตำหนิตัวตนของเด็ก การขีดเส้นกำกับ การตามใจ การใช้ความรุนแรง และการข่มขู่ หลักการนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Malloy และ Lamb (2010) ที่ศึกษาอคติในการตัดสินเหยื่อและผู้ต้องสงสัยที่คำให้การไม่สอดคล้องกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารที่เหมาะสมส่งผลต่อการรับรู้และการ

ประเมินข้อมูลจากเด็ก **การจัดการพฤติกรรมทำลาย** นลินี เชื้อวณิชชากร (2567) เสนอแนวทางการจัดการเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงตามระดับความรุนแรง สำหรับพฤติกรรมระดับน้อย แนวทางที่แนะนำคือการแจ้งให้ทราบถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมพร้อมเหตุผล บอกให้หยุดพฤติกรรมนั้นโดยไม่ดุด่า และแนะนำสิ่งที่ควรประพฤติแทนกรณีที่เด็กมีปัญหาและต้องการความช่วยเหลือ ควรแนะนำให้ปรึกษานักจิตวิทยาหรือครูแนะแนว สำหรับพฤติกรรมระดับปานกลางและรุนแรง จำเป็นต้องมีการใช้คำสั่งที่ชัดเจน การติดตามเป็นลายลักษณ์อักษร และการแจ้งผู้บังคับบัญชาหรือผู้เชี่ยวชาญ แนวทางนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Herbert และ Bromfield (2016) เกี่ยวกับหลักฐานประสิทธิภาพของแบบจำลองศูนย์สนับสนุนเด็ก (Child Advocacy Center Model) ที่เน้นการจัดการแบบมีระบบและการทำงานร่วมกันของสหวิชาชีพในการดูแลเด็กที่ได้รับผลกระทบ **การจัดการอารมณ์ของผู้ถาม (Vicarious Trauma)** กระบวนการถามปากคำเด็กในคดีรุนแรงอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานเอง จึงจำเป็นต้องมีการดูแลจิตใจของเจ้าหน้าที่ ซึ่งรวมถึง การฝึกอบรมเรื่องการรับมือกับความเครียดและบาดเจ็บทางจิตใจที่อาจเกิดขึ้นจากการรับฟังเรื่องราวที่เจ็บปวด การมีระบบสนับสนุนและการปรึกษาหารือสำหรับเจ้าหน้าที่ การหมุนเวียนงานเพื่อลดภาระทางจิตใจที่สะสม การติดตามและประเมินสภาพจิตใจของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ

การประยุกต์ใช้เทคนิคขั้นสูง การใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ที่หลากหลายตามสถานการณ์เป็นสิ่งจำเป็น Fielding และ Conroy (1992) ได้ศึกษาการสัมภาษณ์เหยื่อเด็กในการสืบสวนของตำรวจและงานสังคมสงเคราะห์เกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก พบว่าการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานและการใช้เทคนิคที่เหมาะสมส่งผลต่อประสิทธิภาพของการสืบสวน Walker (2002) เสนอองค์ประกอบของความถูกต้องทางวิทยาศาสตร์และการยอมรับได้ทางกฎหมายของการสัมภาษณ์ทางนิติวิทยากับเด็ก ซึ่งเน้นความสำคัญของการใช้วิธีการที่มีมาตรฐานและสามารถพิสูจน์ได้ ปราณี ปวิณขนา (2567) เน้นความสำคัญของการสนับสนุนทางจิตสังคมผ่านระบบส่งต่อระหว่างหน่วยงาน การให้บริการด้านจิตวิทยาและสังคมสงเคราะห์ การติดตามและประเมินผล และการสร้างโปรโตคอลมาตรฐาน แนวทางนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Goodman et al. (1992) เกี่ยวกับการเบิกความในศาลอาญาและผลกระทบต่ออารมณ์ต่อเหยื่อการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก ซึ่งเน้นความจำเป็นของการสนับสนุนที่ครอบคลุมและต่อเนื่อง การใช้เทคโนโลยีและสื่อสนับสนุน การบันทึกภาพและเสียงในกระบวนการถามปากคำเด็กได้รับการยอมรับในระบบกฎหมายไทย ตามที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6352/2555 ซึ่งอนุญาตให้รับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การของผู้เสียหายในชั้นสอบสวนเสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลเมื่อไม่ได้ตัวผู้เสียหายมาเบิกความเพราะมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11308/2556 ได้วางหลักเกณฑ์ที่เข้มงวดว่าต้องมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งจริง ๆ ไม่ใช่เพียงแค่ความยุ่งยากในการติดต่อพยาน สรรพสิทธิ์ คุมพ์ประพันธ์ (2567) และพรณพิมล วิปุลากร (2567) ได้เน้นความสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิตและการเสริมสร้างพลังอำนาจให้เด็ก ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจอย่างมีสติ การจัดการความเครียด การควบคุมอารมณ์ และการสร้างแนวคิดเชิงบวกเกี่ยวกับตนเอง หลักการเหล่านี้ไม่เพียงช่วยในการเตรียมเด็กสำหรับกระบวนการถามปากคำ แต่ยังสร้างรากฐานสำหรับการพัฒนาต่อเนื่อง การศึกษาของ Buck et al. (2011) เกี่ยวกับคำซักถามผู้เชี่ยวชาญเรื่องพยานเด็กแสดงให้เห็นว่าการให้ข้อมูลแก่คณะลูกขุนเกี่ยวกับคุณภาพของการสัมภาษณ์ทางนิติวิทยาสามารถเพิ่มความไวในการประเมินคุณภาพของกระบวนการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสนับสนุนความสำคัญของการใช้เทคนิคที่ได้มาตรฐานและการให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในระบบยุติธรรม การประยุกต์ใช้เทคนิคและแนวปฏิบัติเหล่านี้ต้องคำนึงถึงบริบทของแต่ละคดีและความแตกต่างระหว่างบุคคล ตามที่ Quas et al. (2005) ได้ชี้ให้เห็นว่าคณะลูกขุนมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขารู้เกี่ยวกับพยานเด็ก ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับขีดความสามารถและข้อจำกัดของเด็กจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการประยุกต์ใช้เทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม **การใช้เทคโนโลยีและสื่อสนับสนุน** การบันทึกภาพและเสียงในกระบวนการถามปากคำเด็กได้รับการยอมรับในระบบกฎหมายไทย ตามที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาที่

6352/2555 ซึ่งอนุญาตให้รับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การของผู้เสียหายในชั้นสอบสวนเสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลเมื่อไม่ได้ตัวผู้เสียหายมาเบิกความเพราะมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11308/2556 ได้วางหลักเกณฑ์ที่เข้มงวดว่าต้องมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งจริง ๆ ไม่ใช่เพียงแต่ความยุ่งยากในการติดต่อพยาน การพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (Integrated Data System) จะช่วยลดการที่เด็กต้องเล่าเหตุการณ์ซ้ำหลายครั้ง (Secondary Traumatization) เมื่อเปลี่ยนหน่วยงานรับผิดชอบ

3. แนวทางการพัฒนาระบบการถามปากคำเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย

การแบ่งลำดับความสำคัญของแนวทางการพัฒนาระบบการถามปากคำเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย ตามช่วงเวลา ได้แก่ 1) **ข้อเสนอระยะสั้น** การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพสหวิชาชีพ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (Minimum Standards) สำหรับนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ที่จะเข้าร่วมในการถามปากคำ ให้ความสำคัญเชี่ยวชาญด้านเด็กโดยเฉพาะ รวมถึงการสร้างระบบการรับรองและการต่ออายุใบประกาศ การปรับปรุงสถานที่สอบสวนที่มีอยู่ ปรับปรุงห้องสอบสวนในสถานีตำรวจหรือสำนักงานอัยการให้เป็นมิตรกับเด็กมากขึ้น โดยไม่ต้องลงทุนสร้างใหม่ทั้งหมด เช่น การเปลี่ยนเฟอร์นิเจอร์ การจัดแสงสว่าง และการลดสิ่งรบกวน การพัฒนาคู่มือปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน สร้างคู่มือการถามปากคำเด็กที่ระบุขั้นตอนชัดเจน รวมถึงตัวอย่างคำถามและเทคนิคที่เหมาะสมตามประเภทคดีและวัยของเด็ก 2) **ข้อเสนอระยะกลาง** การสร้างศูนย์รวมบริการแบบครบวงจร (One Stop Crisis Center) ขยายระบบ OSCC ให้ครอบคลุมทุกจังหวัด โดยมีคุณภาพมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เด็กได้รับบริการที่ต่อเนื่องและครอบคลุมตั้งแต่การถามปากคำ การดูแลทางจิตใจ จนถึงการติดตามผล การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างระบบการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (Integrated Data System) เพื่อลดการที่เด็กต้องเล่าเหตุการณ์ซ้ำหลายครั้ง รวมถึงการพัฒนาระบบการบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลที่มีมาตรฐาน การสร้างเครือข่ายการทำงาน พัฒนาการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงโรงพยาบาล โรงเรียน หน่วยงานสวัสดิการสังคม และองค์กรชุมชน เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลอย่างรอบด้าน 3) **ข้อเสนอระยะยาว** การปรับปรุงกรอบกฎหมาย ทบทวนและปรับปรุงมาตรา 133 ทวิ ให้ความสำคัญและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนารอบการรับรองมาตรฐานสำหรับผู้ประกอบการสัมภาษณ์เด็กและสถานที่สัมภาษณ์ การสร้างระบบติดตามและประเมินผล พัฒนาระบบการติดตามผลลัพธ์ระยะยาวของเด็กที่ผ่านกระบวนการถามปากคำ รวมถึงการพัฒนาดัชนีชี้วัดที่เหมาะสมและระบบการเก็บข้อมูลที่มีมาตรฐาน

การพัฒนาบุคลากรและสร้างความเชี่ยวชาญ แนวคิดของวนิดา เปาอินทร์ (2567) ที่เน้นการทำความเข้าใจรูปแบบความผูกพันและจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก บุคลากรในระบยุติธรรมจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมด้านจิตวิทยาพัฒนาการ เทคนิคการสัมภาษณ์ที่ไม่ซ้ำ การจัดการภาวะเครียดหลังเหตุการณ์สะเทือนขวัญ และการทำงานเป็นทีมสหวิชาชีพ ปราณี ปวีณชนา (2567) เน้นความสำคัญของการสนับสนุนทางจิตสังคม การส่งต่อระหว่างหน่วยงาน และการสร้างระบบติดตามและประเมินผล ซึ่งต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลายและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาของ Cashmore และ Bussey (1996) เกี่ยวกับการรับรู้ของผู้พิพากษาต่อความสามารถของพยานเด็ก แสดงให้เห็นว่าความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับขีดความสามารถของเด็กมีผลต่อการตัดสินใจในระบยุติธรรม ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมที่ครอบคลุมทั้งความรู้ทางกฎหมายและจิตวิทยาจึงเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้ การศึกษาของ Moore (2016) เกี่ยวกับความทรงจำเท็จและพยานเด็กเล็กชี้ให้เห็นความซับซ้อนของการประเมินคำให้การของเด็ก ซึ่งต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

การสร้างระบบสนับสนุนและเครือข่ายการทำงาน การพัฒนาระบบสนับสนุนที่ครอบคลุมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างประสิทธิภาพในการถามปากคำเด็ก Herbert และ Bromfield (2016) ได้ศึกษาหลักฐานประสิทธิภาพของแบบจำลองศูนย์สนับสนุนเด็ก พบว่า การทำงานแบบสหวิชาชีพในศูนย์เดียวช่วยลดการกระทำซ้ำที่

อาจเป็นอันตรายต่อเด็ก และเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน แนวคิดนี้สอดคล้องกับการทำงานของ OSCC ของไทยที่มีผู้เชี่ยวชาญหลากหลายสาขาทำงานร่วมกัน แม้ในปัจจุบันยังผลักดันได้ไม่ครบ กระบวนการแต่เป็นจุดเริ่มต้นของการคุ้มครองเด็ก อภิญา เวชชัย (2567) เน้นความสำคัญของกระบวนการสังคมสงเคราะห์ที่สร้างความไว้วางใจ ความปลอดภัย และความเคารพ ซึ่งต้องการการสนับสนุนจากระบบที่มีความต่อเนื่องและครอบคลุม การสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงโรงพยาบาล โรงเรียน หน่วยงานสวัสดิการสังคม และองค์กรชุมชน จะช่วยให้เด็กได้รับการดูแลอย่างรอบด้าน Fielding และ Conroy (1992) ได้ศึกษาการสัมภาษณ์เหยื่อเด็กในการสืบสวนของตำรวจและงานสังคมสงเคราะห์ พบว่าการประสานงานระหว่างหน่วยงานมีผลต่อคุณภาพของการสืบสวน นลินี เชื้อวณิชชากร (2567) เสนอแนวทางการจัดการเด็กที่มีพฤติกรรมทำหายที่ต้องการการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญหลายสาขา ซึ่งเน้นความสำคัญของการทำงานเป็นทีมและการส่งต่อที่เหมาะสม

การพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมือสนับสนุน การใช้เทคโนโลยีในการสนับสนุนกระบวนการถามปากคำเด็กมีความสำคัญเพิ่มขึ้น Whitehouse et al. (2005) ได้ศึกษาการใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ทางปัญญา (Cognitive Interview) ที่หลีกเลี่ยงอันตรายของการสะกดจิตทางนิติวิทยา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สามารถพัฒนาเป็นระบบคอมพิวเตอร์ช่วยในการสัมภาษณ์ได้ การพัฒนาระบบบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลที่มีมาตรฐานจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของกระบวนการ จากประสบการณ์ในระบบกฎหมายไทย การบันทึกภาพและเสียงได้รับการยอมรับตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6352/2555 แต่ต้องมีเหตุจำเป็นอย่างยั้ง ตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11308/2556 การพัฒนาเทคโนโลยีจึงต้องสอดคล้องกับกรอบกฎหมายและสร้างมาตรฐานที่ชัดเจนในการใช้งาน สรรพสิทธิ์ คุम्พ์ประพันธ์ (2567) เน้นการคุ้มครองเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องการเครื่องมือและระบบที่ช่วยในการประเมินความเสี่ยงและการวางแผนการทดลองที่เหมาะสม การพัฒนาระบบสารสนเทศที่สามารถรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายแหล่งจะช่วยให้การตัดสินใจที่มีข้อมูลประกอบได้ชัดเจนขึ้น

การพัฒนาทักษะชีวิตและการเสริมสร้างศักยภาพเด็ก พรณพิมล วิปุลากร (2567) เสนอแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตสมัยใหม่ที่เน้นการเสริมสร้างพลังอำนาจให้เด็ก การตัดสินใจอย่างมีสติ การจัดการความเครียด การควบคุมอารมณ์ การแก้ไขความขัดแย้ง การต้านทานแรงกดดันจากเพื่อน และการสร้างแนวคิดเชิงบวกเกี่ยวกับตนเอง หลักการเหล่านี้ไม่เพียงช่วยเตรียมเด็กสำหรับกระบวนการถามปากคำ แต่ยังสร้างรากฐานสำหรับการพัฒนายั่งยืน การศึกษาของ Evans และ Lyon (2012) เกี่ยวกับการประเมินความสามารถของเด็กในการให้คำสาบานในศาลแสดงให้เห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมของเด็ก การพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมที่เหมาะสมกับวัยและระดับพัฒนาการของเด็กจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการให้ข้อมูลและลดความเครียดของเด็ก Goodman et al. (1992) ได้ศึกษาการเบิกความในศาลอาญาและผลกระทบทางอารมณ์ต่อเหยื่อการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก พบว่าการเตรียมความพร้อมและการสนับสนุนที่เหมาะสมช่วยลดผลกระทบทางลบและเพิ่มความสามารถของเด็กในการให้ข้อมูล การพัฒนาโปรแกรมสนับสนุนที่ครอบคลุมทั้งก่อน ระหว่าง และหลังกระบวนการถามปากคำจึงเป็นสิ่งจำเป็น

การปรับปรุงกรอบกฎหมายและนโยบาย การพัฒนาระบบการถามปากคำเด็กต้องสอดคล้องกับการปรับปรุงกรอบกฎหมายให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ จากการวิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาหลายคดี เช่น คำพิพากษาที่ 7827/2560 ซึ่งแบ่งประเภทความผิดที่ต้องปฏิบัติตามมาตรา 133 ทวิ และคำพิพากษาที่ 9071/2553 ที่แสดงให้เห็นผลกระทบของการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติ สะท้อนความจำเป็นในการทบทวนและปรับปรุงกฎหมายให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น การศึกษาของ Block et al. (2012) ชี้ให้เห็นความจำเป็นในการปรับปรุงมาตรฐานการประเมินพยานหลักฐาน การพัฒนาหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนสำหรับการรับฟังและประเมินคำให้การของเด็กจะช่วยเพิ่มความยุติธรรมและลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจผิดพลาด Walker (2002) เสนอองค์ประกอบของความ

ถูกต้องทางวิทยาศาสตร์และการยอมรับได้ทางกฎหมายของการสัมภาษณ์ทางนิติวิทยากับเด็ก ซึ่งต้องการการพัฒนา
มาตรฐานที่สากลและสามารถตรวจสอบได้ การสร้างกรอบการรับรองมาตรฐานสำหรับผู้ประกอบการสัมภาษณ์เด็ก
และสถานที่สัมภาษณ์จะช่วยยกระดับคุณภาพของกระบวนการ

การสร้างระบบการติดตามและประเมินผล ปราณี ปวีณนา (2567) เน้นความสำคัญของการติดตาม
และประเมินผลในการสนับสนุนทางจิตสังคม การสร้างระบบการติดตามผลลัพธ์ระยะยาวของเด็กที่ผ่านกระบวนการ
ถามปากคำจะช่วยในการปรับปรุงระบบและการป้องกันผลกระทบทางลบ การพัฒนาดัชนีชี้วัดที่เหมาะสมและระบบ
การเก็บข้อมูลที่มีมาตรฐานเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง Quas et al. (2005) ศึกษาความ
เข้าใจเกี่ยวกับพยานเด็ก พบว่ามีความเข้าใจผิดหลายประการ การพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบของการให้
ความรู้และการฝึกอบรมต่อคุณภาพของการตัดสินใจในกระบวนการยุติธรรมจะช่วยในการปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบ
โดยรวมการพัฒนากระบวนการถามปากคำเด็กในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยต้องเป็นการพัฒนาแบบองค์
รวมที่เชื่อมโยงทุกมิติ ตั้งแต่การพัฒนาบุคลากร การสร้างระบบสนับสนุน การใช้เทคโนโลยี การเสริมสร้างศักยภาพ
เด็ก การปรับปรุงกฎหมาย และการสร้างระบบติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดระบบที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อเด็ก
และสนับสนุนความยุติธรรมอย่างแท้จริง และควรเน้นการทำงานเป็นทีมและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ

สรุป

การถามปากคำเด็กในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ เป็น
กระบวนการที่ต้องการการบูรณาการความรู้ทางกฎหมายและจิตวิทยาอย่างลึกซึ้ง จากการศึกษาและวิเคราะห์
บทบัญญัติทางกฎหมายและหลักทฤษฎีจิตวิทยา พบว่า กรอบกฎหมายไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อปกป้อง
สิทธิเด็ก โดยมีขอบเขตการใช้บังคับที่แตกต่างกันตามประเภทความผิดและสถานะของเด็ก ความแตกต่างระหว่าง
การถามปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหาย/พยาน กับผู้ต้องหา มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะเรื่องการมีที่ปรึกษา
กฎหมายในกรณีผู้ต้องหา หลักจิตวิทยาพัฒนาการ โดยเฉพาะทฤษฎีความผูกพันของวอนดา เปอาินท์ การศึกษาเรื่อง
ความจำของเด็กของ Goodman et al. และการวิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของพยานหลักฐานของ Block et al.
แสดงให้เห็นความซับซ้อนของกลไกความจำและการขึ้นใจในเด็ก ซึ่งต้องการความเข้าใจเฉพาะด้านและการปฏิบัติที่
ระมัดระวัง การเข้าใจปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญต่อการประเมินความเชื่อถือได้ของพยานหลักฐานจากเด็ก เทคนิค
และแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักวิชาการและมาตรฐานสากลประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมก่อนการ
สัมภาษณ์ รวมถึงการประเมินระดับพัฒนาการทางภาษา การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยตามแนวคิดของ
อภิญญา เวชยชัย การใช้เทคนิคการสื่อสารเชิงบวกและการจัดการพฤติกรรมท้าทายตามทีนลินี เชื้ออณิชากร เสนอ
ไว้ การจัดการอารมณ์ของผู้ถาม และการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนอย่างเหมาะสมตามหลักเกณฑ์ของคำพิพากษาศาล
ฎีกา แนวทางการพัฒนาระบบต้องเป็นการพัฒนาแบบองค์รวมที่คำนึงถึงความเป็นไปได้ทางงบประมาณและ
อุปสรรคเชิงโครงสร้าง โดยแบ่งเป็นระยะสั้น กลาง และยาว เริ่มต้นจากการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพสหวิชาชีพ การ
ปรับปรุงสถานที่สอบสวนที่มีอยู่ และการพัฒนาคู่มือปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน จากนั้นขยายไปสู่การสร้างศูนย์รวม
บริการแบบครบวงจร การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสร้างเครือข่ายการทำงาน สุดท้ายคือการ
ปรับปรุงกรอบกฎหมายและการสร้างระบบติดตามประเมินผล ความต่อเนื่องของการดูแลตั้งแต่ขั้นสอบสวนจนถึง
การเบิกความในชั้นศาลเป็นหลักการสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา เพื่อลดปัญหาการเปลี่ยนตัวเจ้าหน้าที่หรือ
สภาพแวดล้อมที่ซ้ำซ้อน ซึ่งขัดกับหลักจิตวิทยาความผูกพันที่เน้นความสำคัญของความสัมพันธ์ที่มั่นคง การบูรณา
การความรู้ทางกฎหมายและจิตวิทยาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสร้างระบบยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อ
เด็ก การปฏิบัติตามมาตรา 133 ทวิ อย่างเคร่งครัดไม่เพียงปกป้องสิทธิของเด็ก แต่ยังช่วยให้กระบวนการยุติธรรมมี

ความยุติธรรมและเชื่อถือได้ การพัฒนาในอนาคตจึงต้องเน้นการฝึกอบรมบุคลากร การสร้างระบบสนับสนุนเครือข่าย การพัฒนาทักษะชีวิตเด็ก และการสร้างความต่อเนื่องในการดูแล เพื่อการพัฒนาเยาวชนที่ยั่งยืนและสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- ธานีศ เกศพิทักษ์. (2564). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 ภาค 1-2 (มาตรา 1-156) (พิมพ์ครั้งที่ 16)*. สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- นลินี เชื้อวณิชชากร. (2567). *การจัดการเด็กก้าวร้าวรุนแรง*. ใน กิจกรรมให้ความรู้ทางการคุ้มครองเด็ก โดย OSCC
- ปราณี ปวีณนา. (2567). *การสนับสนุนทางจิตสังคมและการจัดการ PTSD*. ใน กิจกรรมให้ความรู้ทางการคุ้มครองเด็ก โดย OSCC.
- พรรณพิมล วิปุลากร. (2567). *การพัฒนาทักษะชีวิตสมัยใหม่สำหรับเด็กและเยาวชน*. ใน กิจกรรมให้ความรู้ทางการคุ้มครองเด็ก โดย OSCC.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ. (2477). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 81 ก. หน้า 31. วันที่ 14 กันยายน 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา).
- รชฏ เจริญน้า. (2562). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1 (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วนิดา เปาอินทร์. (2567). *Every child is unique: รูปแบบความผูกพันและการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย*. ใน กิจกรรมให้ความรู้ทางการคุ้มครองเด็ก โดย OSCC (สรุปคำบรรยาย 3 สิงหาคม 2567).
- สถานีตำรวจภูธรวังกะพี้. (2569). *แนวปฏิบัติในการสอบปากคำของพนักงานสอบสวน*. ออนไลน์ เข้าถึงเมื่อ 3 มกราคม 2569. <https://wangkapee.uttaradit.police.go.th/>
- สรรพสิทธิ์ คุมพ์ประพันธ์. (2567). *การคุ้มครองเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด*. ใน กิจกรรมให้ความรู้ทางการคุ้มครองเด็ก โดย OSCC.
- สหรัฐ กิติ ศุภการ. (2568). *หลักและคำพิพากษา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 16)*. บริษัท อมรินทร์คอร์เปอร์เรชั่น จำกัด (มหาชน).
- อภิญา เวชยชัย. (2567). *กระบวนการสังคมสงเคราะห์ในการสร้างความไว้วางใจ ความปลอดภัย และความเคารพ*. ใน กิจกรรมให้ความรู้ทางการคุ้มครองเด็ก โดย OSCC.
- Block, S. D., Shestowsky, D., Segovia, D. A., Goodman, G. S., Schaaf, J. M., & Alexander, K. W. (2012). "That never happened": Adults' discernment of children's true and false memory reports. *Law and Human Behavior*, 36(5), 365-374. <https://doi.org/10.1037/h0093966>
- Buck, J. A., London, K., & Wright, D. B. (2011). Expert testimony regarding child witnesses: Does it sensitize jurors to forensic interview quality? *Law and Human Behavior*, 35(2), 152-164. <https://doi.org/10.1007/s10979-010-9228-2>
- Cashmore, J., & Bussey, K. (1996). Judicial perceptions of child witness competence. *Law and Human Behavior*, 20(3), 313-334. <https://doi.org/10.1007/BF01499027>
- Clark, B. K. (1995). Acting in the Best Interest of the Child: Essential Components of a Child Custody Evaluation. *Family Law Quarterly*, 29(1), 19-38. <http://www.jstor.org/stable/25740012>

- Collins, J. (2015). Legislative intent: The Convention on the Rights of the Child: Is Thailand to blame? *International Journal of Children's Rights*, 23(1), 1-29.
- Evans, A. D., & Lyon, T. D. (2012). Assessing children's competency to take the oath in court: The influence of question type on children's accuracy. *Law and Human Behavior*, 36(3), 195-205. <https://doi.org/10.1037/h0093966>
- Fielding, N. G., & Conroy, S. (1992). Interviewing child victims: Police and social work investigations of child sexual abuse. *Sociology*, 26(1), 103-124. <https://doi.org/10.1177/0038038592026001007>
- Fisher, R. P., Milne, R., & Bull, R. (2011). Interviewing cooperative witnesses. *Current Directions in Psychological Science*, 20(1), 16-19. <https://doi.org/10.1177/0963721410396826>
- Goodman, G. S., Taub, E. P., Jones, D. P. H., England, P., Port, L. K., Rudy, L., Prado, L., Myers, J. E. B., & Melton, G. B. (1992). Testifying in criminal court: Emotional effects on child sexual assault victims. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 57(5), i-159. <https://doi.org/10.2307/1166127>
- Harding, A. (2007). Buddhism, human rights and constitutional reform in Thailand. *Asian Journal of Comparative Law*, 2(1), 1-25. <https://doi.org/10.1017/S2194607800000016>
- Harding, A., & Leyland, P. (2011). *The constitutional system of Thailand: A contextual analysis*. Hart Publishing. <https://doi.org/10.5040/9781472560933>
- Herbert, J. L., & Bromfield, L. (2016). Evidence for the efficacy of the Child Advocacy Center model: A systematic review. *Trauma, Violence & Abuse*, 17(3), 341-357. <https://doi.org/10.1177/1524838015585319>
- Hodgkin, R., & Newell, P. (1998). *Implementation handbook for the Convention on the Rights of the Child*. UNICEF.
- Hutcheson, G. D., Baxter, J. S., Telfer, K., & Warden, D. (1995). Child witness statement quality: Question type and errors of omission. *Law and Human Behavior*, 19(6), 631-648. <https://doi.org/10.1007/BF01499374>
- Kebbell, M. R., & Johnson, S. D. (2000). Lawyers' questioning: The effect of confusing questions on witness confidence and accuracy. *Law and Human Behavior*, 24(6), 629-641. <https://doi.org/10.1023/A:1005548706572>
- Koblinsky, S. G., Cruse, D. F., & Sugawara, A. I. (1978). Sex Role Stereotypes and Children's Memory for Story Content. *Child Development*, 49(2), 452-458. <https://doi.org/10.2307/1128710>
- Leyland, P. (2009). *The emergence of administrative justice in Thailand under the 1997 Constitution*. In A. Harding & P. Leyland (Eds.), *Constitutional courts: A comparative study* (pp. 245-267). Routledge.
- Malloy, L. C., & Lamb, M. E. (2010). Biases in judging victims and suspects whose statements are inconsistent. *Law and Human Behavior*, 34(1), 46-48. <https://doi.org/10.1007/s10979-009-9203-8>

- Moore, A. D. (2016). False memories and young child witnesses. *New Criminal Law Review: An International and Interdisciplinary Journal*, 19(1), 125-139. <https://doi.org/10.1525/nclr.2016.19.1.125>
- Quas, J. A., Thompson, W. C., & Clarke-Stewart, K. A. (2005). Do jurors "know" what isn't so about child witnesses? *Law and Human Behavior*, 29(4), 425-456. <https://doi.org/10.1007/s10979-005-5523-8>
- Rush, E. B., Quas, J. A., Yim, I. S., Nikolayev, M., Clark, S. E., & Larson, R. P. (2014). Stress, interviewer support, and children's eyewitness identification accuracy. *Child Development*, 85(3), 1292-1305. <https://doi.org/10.1111/cdev.12177>
- United Nations Treaty Collection. (1992). Convention on the Rights of the Child: Thailand. Retrieved from https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&clang=_en_
- van IJzendoorn, M. H., & Bakermans-Kranenburg, M. J. (2024). *Is assessing attachment of individual children in applied practice valid? In Matters of Significance: Replication, translation and academic freedom in developmental science* (pp. 151-160). UCL Press. <http://www.jstor.org/stable/jj.5699287.20>
- Walker, N. E. (2002). Forensic interviews of children: The components of scientific validity and legal admissibility. *Law and Contemporary Problems*, 65(1), 149-178. <https://doi.org/10.2307/1192369>
- Whitehouse, W. G., Orne, E. C., Dinges, D. F., Bates, B. L., Nadon, R., & Orne, M. T. (2005). The Cognitive Interview: Does it successfully avoid the dangers of forensic hypnosis? *The American Journal of Psychology*, 118(2), 213-234. <https://doi.org/10.2307/30039056>

ผู้เขียนบทความ

นายธานี จงย้ง ตำแหน่ง อาจารย์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา Email thaneer.j@nrru.ac.th

นายไกรศักดิ์ รักพินิจ ตำแหน่ง อาจารย์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา Email kraisak.r@nrru.ac.th

นายโสฬส ประสิทธิ์นอก ตำแหน่ง อาจารย์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา Email solos.p@nrru.ac.th